

คัมภีร์เกาเซิงจ้วนยุคเหลียง: ประวัติ ที่มาและ โครงสร้างสำคัญ¹

วิไลพร สุจริตธรรมกุล*, ประภากร พนัสติษฐ์**, เมธี พิทักษ์ธีระธรรม***

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอประวัติ ที่มาและโครงสร้างสำคัญของคัมภีร์เกาเซิงจ้วนยุคเหลียง (梁高僧傳) ประพันธ์โดยพระฮุยเจี๋ย (慧皎) ในคริสต์ศตวรรษที่ 519 ที่เป็นมาตรฐานของการบันทึกชีวประวัติของพระภิกษุผู้มีคุณูปการของจีน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคัมภีร์จากหลักฐานชั้นต้น คือ เอกสารคัมภีร์โบราณของจีน และหลักฐานชั้นรองที่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า มูลเหตุในการประพันธ์คัมภีร์เกาเซิงจ้วนยุคเหลียง เกิดจากการที่ผู้ประพันธ์มีแนวคิดที่จะเชิดชูพระภิกษุผู้มีคุณมากกว่าผู้มีชื่อเสียง ให้เป็นที่รู้จักภายใต้สภาพสังคมที่ต้องต่อสู้กับแนวคิดดั้งเดิมของวัฒนธรรมจีนที่มีอยู่ คือ ลัทธิขงจื้อและเต๋า นอกจากนี้ การศึกษาด้านโครงสร้างทำให้เห็นถึงรูปแบบของการจัดหมวดหมู่พระภิกษุผู้มีคุณูปการ 10 หมวด ตามอุดมคติที่เป็นพื้นฐานของการปฏิบัติตนของพระภิกษุผู้มีคุณูปการโดดเด่น ที่กลายมาเป็นมาตรฐานสำคัญของการบันทึกชีวประวัติพระภิกษุสำคัญในจีน ที่ถูกส่งทอดต่อไปยังคัมภีร์เกาเซิงจ้วนในยุคอื่น ๆ ต่อมา

คำสำคัญ: เกาเซิงจ้วน, ยุคราชวงศ์เหลียงใต้, พระฮุยเจี๋ย, ที่มา, โครงสร้าง

1 บทความนี้เรียบเรียงมาจากส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง “การถอดความและวิเคราะห์ชีวประวัติสมเด็จพระสังฆราชสายโชน: การศึกษาคัมภีร์เกาเซิงจ้วนในหมวดพระผู้แปดคัมภีร์พระพุทธศาสนา ตั้งแต่ยุคราชวงศ์ถังถึงราชวงศ์หยวน” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2564

*ผู้ประพันธ์อันดับแรก (First Author), หัวหน้าโครงการวิจัย, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** ผู้ประพันธ์ร่วม (Co-author), นักวิจัย, ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา DCI

***ผู้ประพันธ์ร่วม (Co-author), นักวิจัย, ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา DCI

Liang Gaoseng zhuan : History, Origin and Primary structure

Wilaiporn Sucharitthammakul, Prapakorn Bhanussadit,
Maythee Pitakteeradham

Abstract

This article delves into the rich history, origins, and fundamental structure of Gaoseng zhuan (梁高僧傳), a seminal work written by the esteemed monk Huijiao (慧皎) in 519 AD. Huijiao's approach to style and structure in Liang Gaoseng zhuan established a benchmark for chronicling the lives of influential monks who played a pivotal role in the development of Chinese Buddhism. To provide a comprehensive analysis, this article employs content analysis, meticulously scrutinizing primary sources such as ancient Chinese scriptures, as well as drawing upon the invaluable insights of contemporary scholars and their invaluable research.

The research findings highlighted the underlying motivation behind the composition of Liang Gaoseng zhuan, which aimed to introduce the biographies of monks dedicated to Chinese Buddhism, rather than those who were solely renowned within Chinese society. The intention was to bring these devoted individuals into the spotlight, challenging the prevailing notions of traditional Chinese culture, namely Confucianism and Taoism. Furthermore, a detailed analysis of the structure of the text revealed an ideal classification system encompassing ten categories of monks, based on their kinds of devotion. This classification system emerged as a crucial standard for documenting the biographies of significant monks throughout China, with subsequent dynasties continuing the tradition in their respective Gaoseng zhuan works.

Keywords: Gaoseng zhuan, Nan Liang dynasty, Huijiao, origin, structure

1. บทนำ

คัมภีร์เกาเจิงจ้วน (高僧傳) หรือ บันทึกชีวประวัติพระผู้ (มีคุณูปการ) สูงส่ง (Biographies of Eminent Monks) เป็นคัมภีร์ที่มีคุณค่าอย่างมากต่อการศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาของจีนระหว่างคริสต์ศักราชที่ 67-519 นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศให้ความสนใจกับคัมภีร์นี้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นคัมภีร์สำคัญที่รวบรวมชีวประวัติของพระสมณะกว่า 257 รูป และแทรกชีวประวัติพระและอุบาสกเสริมเข้าไปกว่า 200 รูป/ท่าน และให้ข้อมูลที่มีรายละเอียดด้านประวัติศาสตร์เส้นทางสายไหม อันเป็นเส้นทางสายสำคัญของการส่งผ่านคัมภีร์พระพุทธศาสนาไปยังประเทศจีนเพื่อทำการแปล รวมถึงเนื้อหาเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากอินเดีย เอเชียกลาง หรือดินแดนอาณาจักรทางทิศตะวันตก (西域) ซึ่งในยุคก่อนนั้นมีเมืองน้อยใหญ่ มีภาษาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ยิ่งไปกว่านั้น คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยังเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญด้านการศึกษาความเชื่อมโยงของประวัติศาสตร์กับการแปลคัมภีร์ การศึกษาความเป็นมาของพระพุทธศาสนานิกายต่าง ๆ การศึกษาความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ และให้ข้อมูลที่มีคุณค่าในการยืนยันการมีอยู่ของพระสูตรต่าง ๆ ที่แปลมาจากอินเดียในช่วงของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคต้น

ในวงการวิชาการที่ศึกษางานด้านคัมภีร์จีนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านประวัติศาสตร์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาบนเส้นทางสายไหม ส่วนมากจะมุ่งตรงไปศึกษาบันทึกการเดินทางของฝัวกั๋วจี้ (佛國記 จดหมายเหตุแห่งพุทธอาณาจักร) ของพระภิกษุฟาเสียน (法顯 หรือนิยมใช้ว่า “ฟาเหียน”) หรือ ต้าถิงซียวี่จี้ (西域記 จดหมายเหตุการเดินทางสุดดินแดนตะวันตกของมหาราชวงศ์ถัง) ของพระถังเสวียนจั้ง (玄奘 หรือนิยมใช้ว่า “พระถังซำจั๋ง”) ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ยังมีคัมภีร์สำคัญอื่นที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาบนเส้นทางสายไหม ซึ่งสามารถให้ข้อมูลที่กว้างขวางและครอบคลุมกับสภาพยุคสมัย หรือวัฒนธรรมที่หลากหลายบนเส้นทางสายไหมมากยิ่งขึ้น เช่น คัมภีร์เกาเจิงจ้วน ที่บันทึกชีวประวัติของพระเถระสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเส้นทางสายไหมเอาไว้มากมาย ในหลายยุคหลายสมัย แต่เนื่องจากคัมภีร์นี้ยังไม่มีฉบับแปลภาษาไทยออกมาเผยแพร่ ทำให้ไม่เป็นที่รู้จักในวงการวิชาการของไทยเท่าที่ควร

บทความฉบับนี้ จึงเรียบเรียงข้อมูลจากการศึกษาด้านประวัติ ที่มาและโครงสร้างสำคัญของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียง (梁高僧傳) มาเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษางานด้านคัมภีร์พระพุทธศาสนาจีน เพื่อเน้นให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของคัมภีร์ฉบับนี้ ที่จำเป็นต่อการนำมาแปลและศึกษาวิเคราะห์ เนื่องจากถือเป็นจุดเริ่มต้นของรูปแบบงานประพันธ์ด้านบันทึกชีวประวัติพระภิกษุผู้มีคุณูปการสูงส่งของจีน ที่มีโครงสร้างเป็นแบบเดียวกันทั้งฉบับครอบคลุม และมีมาตรฐานในการคัดเลือกพระภิกษุที่ชัดเจนมากกว่าวรรณกรรมหรืองานเขียนในยุคเดียวกันที่บันทึกชีวประวัติของพระภิกษุในจีนในสมัยนั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามูลเหตุสำคัญที่เป็นสาเหตุให้เกิดการประพันธ์คัมภีร์เกาเจิงจ้วน
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างที่เป็นหลักในการแยกคุณลักษณะด้านคุณูปการพระภิกษุแต่ละรูปในคัมภีร์เกาเจิงจ้วน
3. เพื่อศึกษาความสำคัญและคุณค่าของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียง

วิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้มีขอบเขตการศึกษาวิจัยเฉพาะคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคัมภีร์ และการศึกษาวิเคราะห์หาความเนื้อหา จากหลักฐานชั้นต้น คือ คัมภีร์พระพุทธศาสนาโบราณของจีน กลุ่มบันทึกบัญชีรายชื่อคัมภีร์พระปิฎกจีน (Scriptural Catalogues) และกลุ่มคัมภีร์ชีวประวัติพระภิกษุ (Biography) และจากหลักฐานชั้นรองที่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการในปัจจุบัน เพื่อนำเสนอผลการวิจัยใน 3 หัวข้อ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา หมวดหมู่คุณูปการของพระภิกษุ และคุณค่าสำคัญของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียง

ผลการวิจัย

1. ความเป็นมาของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียง

“ราชวงศ์เหลียง” หรือ “ราชวงศ์เหลียงใต้” (南梁) เป็นราชวงศ์ที่ 3 ของราชวงศ์ใต้ แห่งยุคราชวงศ์เหนือใต้ (南北朝 ค.ศ. 420-581) มีช่วงเวลาอยู่ระหว่างปีคริสต์ศักราช 502 จนถึง 557 เป็นช่วงที่พระพุทธศาสนาพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น หลังจากการเข้ามาในจีนเป็นครั้งแรกราวช่วงราชวงศ์ฮั่น (202 ปีก่อนคริสต์ศักราช - ค.ศ. 220)¹ เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากจักรพรรดิองค์สำคัญ คือ จักรพรรดิเหลียงอู่ (梁武帝 ค.ศ. 502-549) ที่ทรงมีพระราชูปถัมภ์ในการก่อสร้างวัดวาอารามจำนวนมาก รวมไปถึงการนิมนต์พระภิกษุผู้มีชื่อเสียงจากอินเดียและเอเชียกลางเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศจีน (Guo. 2011 : 63-76) นอกจากนี้ คัมภีร์แปลพระพุทธศาสนาขึ้นสำคัญอย่าง “มหาปรัชญาปารมิตาสูตฺร” (Mahāprajñāpāramitā Sūtra, 摩訶般若波羅蜜多經) โดยพระกุมารชีพ (Kumāra-jīva, 鳩摩羅什 ค.ศ. 344-413) ที่มีอิทธิพลอย่างมากในสังคมจีน ทำทนายแนวคิดดั้งเดิมที่ฝังรากลึกในวัฒนธรรมจีน ได้แก่ ลัทธิขงจื้อ (孔子หรือขงจื้อ) และลัทธิเต๋า (道家) นำเสนอแนวคิดใหม่ผ่านหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาในช่วงเวลานี้ (Zacchetti. 2005 : 6)

1 นักวิชาการสันนิษฐานว่าพระพุทธศาสนาเริ่มเผยแผ่เข้ามาในจีนเมื่อประมาณช่วงศตวรรษที่ 1 แม้จะยังไม่มีหลักฐานยืนยันที่ชัดเจนแน่นอน เนื่องจากบันทึกที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เริ่มปรากฏหลังช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 2 ไปแล้ว (Zürcher. 1995 : 18-43; Tsukamoto. 1985 : 3-7)

พระฮุยเจียว (慧皎)² เป็นพระภิกษุที่มีช่วงชีวิตอยู่ระหว่างราชวงศ์เหลียงใต้ ที่ประสงค์จะเชิดชูพระภิกษุผู้สร้างคุณูปการให้กับพระพุทธศาสนา เกิดเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียบเรียงคัมภีร์เกาจิงจ้วน เนื่องจากในตอนที่ท่านฮุยเจียวรวบรวมเนื้อหาของเกาจิงจ้วนจากคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติพระภิกษุในวรรณกรรมงานเขียนต่าง ๆ ของจีนที่มีอยู่ในสมัยนั้นพบว่างานเขียนที่มีอยู่เดิมนั้นยังมีข้อบกพร่องอยู่อีกหลายประการ กล่าวคือ งานเขียนเกี่ยวกับอัตชีวประวัติของพระภิกษุแม้ว่าจะมีอยู่มากมายในสมัยนั้น แต่กลับไม่สามารถประกาศคุณความดีของพระภิกษุผู้ทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซ้ำร้ายยังให้ข้อมูลที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริง อันจะเป็นผลให้ผู้ที่ศึกษาในยุคหลังไม่สามารถรับรู้ได้ถึงคุณธรรมความสามารถที่แท้จริงของพระภิกษุเหล่านั้น โดยมีตัวอย่างของการวิพากษ์งานประพันธ์ที่มีอยู่เดิมของท่านฮุยเจียวว่า

“[บันทึก]เรื่องราวต่าง ๆ ไม่ครบถ้วนและย่อ[จนเกินไป] บางครั้งก็มีเนื้อความที่ซ้ำซ้อน ในบางครั้งก็กลับอธิบายแบบสั้นจนเกินไป หรือในบางครั้งผู้ประพันธ์แต่ละคนก็บรรยายเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องราวเดียวกันได้แตกต่างกันออกไป และเมื่อทำการพิสูจน์เนื้อความที่บันทึกไว้เหล่านั้น ก็มีเป็นจำนวนมากที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง” (แปลจาก T2059,50.418b27-28)³

“[คัมภีร์]แต่ละฉบับ กลับ[รวบรวมชีวประวัติพระภิกษุ]เพียงบางพื้นที่ อีกทั้งยังไม่ได้ครอบคลุม[ประวัติของพระภิกษุ]ตั้งแต่ยุคอดีตจนถึงปัจจุบัน [นอกจากนี้ยัง]รักษาเอาไว้เพียงคุณธรรมความดีด้านเดียว[ของพระภิกษุเหล่านั้น] โดยไม่ได้กล่าวถึงการกระทำในด้านอื่น ๆ เลย” (แปลจาก T50.418c10-11)⁴

“[นักประพันธ์บางคน]เหนื่อยหน่าย[กับเนื้อหา]ที่สลับซับซ้อนหลากหลาย ก็กลับลบ[หรือ]ย่อเนื้อหาเหล่านั้นเสีย ทว่า สิ่งที่ถูกตัดทอนออกไปนั้น กลับเป็นสิ่งที่สามารถประกาศคุณพิเศษของท่านเหล่านั้น” (แปลจาก T2059,50.418c13-14)⁵

2 พระฮุยเจียว เป็นพระภิกษุชาวจีนที่มีชีวิตอยู่ในช่วงยุคเหลียงใต้ เกิดในปี ค.ศ. 497 และมรณภาพในปี ค.ศ. 554 เป็นชาวซางหยวี (上虞) เขตโค่วจี้ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงมากมายทั้งทางฝ่ายของปรัชญาขงจื้อและปรัชญาเต๋า ท่านได้รับการศึกษาชั้นสูง เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และแนวคิดของสำนักนักร และมีความรู้สึกถึงในพระสูตรและพระวินัย

ในด้านของผลงานนั้น ท่านก็ได้แต่งอรรถาธิบายพระสูตรต่าง ๆ เช่น มหาปริณิพพานสูตร และพรหมชาลสูตรของฝ่ายมหายาน เป็นต้น ส่วนคัมภีร์เกาจิงจ้วนยุคเหลียงใต้ที่ท่านประพันธ์ Arthur Wright มองว่า ด้วยแหล่งกำเนิดของท่านเป็นขุมทองของนักปราชญ์ทั้ง 2 สาย งานประพันธ์ของท่านแสดงออกถึงความรู้อันลึกซึ้งทั้งฝ่ายปรัชญาขงจื้อ ทั้งในด้านวรรณกรรมสำคัญและวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ แต่รูปแบบแนวคิดของท่านกลับได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋าใหม่ (玄學) คือ แนวคิดของจวงจื่อ (莊子) เหลาจื่อ (老子) หรือจากคัมภีร์อี้จิง (易經) (Wright, 1954 : 395-396)

3 เนื้อความต้นฉบับ “而辭事闕略，並皆互有繁簡，出沒成異。考之行事，未見其歸。”

4 เนื้อความต้นฉบับ “各競舉一方，不通今古；務存一善，不及餘行。”

5 เนื้อความต้นฉบับ “或復嫌以繁廣，刪減其事，而抗迹奇，多所遺削。”

จากเนื้อหาในส่วนของบทนำคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียง (梁高僧傳序) นี้สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่ท่านอยู่เจียวเห็นถึงความไม่สมบูรณ์ของงานเขียนด้านชีวประวัติพระภิกษุที่มีอยู่เดิม แบ่งออกได้ 3 ด้าน คือ

1) งานเขียนในยุคก่อนมีรูปแบบของโครงสร้างที่ไม่เป็นหนึ่งเดียวกันทั้งฉบับ อันเป็นเหตุให้ชีวประวัติของพระภิกษุผู้มีความสำคัญยิ่ง ไม่ได้รับความสนใจอย่างที่ควรจะเป็น

2) เนื้อหาที่ผู้ประพันธ์แต่ละคนรวบรวมมาได้เกี่ยวกับชีวประวัติของพระภิกษุเหล่านั้นไม่ครอบคลุม หรือสมบูรณ์เพียงพอ อีกทั้งในบางครั้งก็ยังมีความขัดแย้งกันเอง ทำให้เกิดความสับสน

3) มาตรฐานที่ผู้ประพันธ์เหล่านั้นใช้ในการคัดเลือกประวัติของพระภิกษุมานั้น ไม่ได้สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประวัติศาสตร์ กล่าวคือ ไม่เน้นไปที่คุณธรรมหรือปัญญาความสามารถของท่านเหล่านั้น และที่เป็นปัญหาที่สุดคือ งานเหล่านั้นไม่ได้คำนึงถึงปณิธานในการละจากเพศฆราวาสของพระภิกษุที่เป็นหลักของชีวประวัติ อันเป็นเหตุให้เกิดความมั่วหมองทั้งต่อตัวเจ้าของประวัติเอง และต่อคณะสงฆ์โดยรวม

ดังนั้น คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงจึงเป็นปฐมบทที่เกิดขึ้นจากการ “เห็นคุณค่า” ของบุคคลผู้มีคุณูปการต่อพระพุทธศาสนาในจีน แต่เนื่องจากข้อมูลในยุคนั้นอาจยังมีข้อบกพร่อง มีความกระจัดกระจายของข้อมูลทั้งด้านหมวดหมู่ บุคคล และโครงสร้างการประพันธ์ จึงทำให้ท่านอยู่เจียวได้เริ่มประพันธ์คัมภีร์ขึ้นเพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์หลัก คือ การเชิดชูผู้มีคุณธรรมและให้เป็นต้นแบบของการบันทึกชีวประวัติบุคคลในประวัติศาสตร์ ไม่ให้คุณค่าดีของท่านเหล่านั้นถูกกลืนเลือนไปจากความทรงจำของชนทั้งหลายตามเวลาที่ผ่านไป

เกี่ยวกับชื่อคัมภีร์ “高僧傳” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยแบบถอดเสียงได้ว่า “เกาเจิงจ้วน” หมายถึง “บันทึกชีวประวัติพระภิกษุผู้มีคุณูปการสูงส่ง” ท่านอยู่เจียวได้วิพากษ์ถึงคัมภีร์อัตชีวประวัติร่วมสมัยชื่อ “หมิงเจิงจ้วน” (名僧傳) หรือ “บันทึกชีวประวัติพระภิกษุผู้มีชื่อเสียง” วิจารณ์โดยพระเป่าซาง (寶唱) ก่อนหน้าที่พระอยู่เจียวจะรจนาคัมภีร์เกาเจิงจ้วนเล็กน้อยว่า หมิงเจิงจ้วนรวบรวมแต่เพียงประวัติของพระภิกษุผู้มีชื่อเสียง (名僧) แต่คัมภีร์เกาเจิงจ้วนมุ่งเน้นไปที่การรวบรวมบันทึกชีวประวัติของพระสมณะผู้มีคุณูปการสูงส่ง (高僧) อันเป็นที่มาของชื่อคัมภีร์ และหลักเกณฑ์การคัดเลือกชีวประวัติของพระภิกษุในเกาเจิงจ้วนฉบับนี้ โดยท่านได้อธิบายไว้ว่า

“บันทึกชีวประวัติแต่เดิมมา โดยมากมักจะกล่าวถึงพระภิกษุผู้มีชื่อเสียง (名僧) อย่างไรก็ตาม ชื่อเสียงนั้นเป็นเพียงเปลือกนอกที่ห่อหุ้มแก่นสารไว้เท่านั้น ในกรณีของผู้ที่มุ่งกระทำคุณูปการยึดถือ ‘คุณ’ เป็นแก่นสาร แต่กลับอำภักพ้อแสงไร้ชื่อปรากฏ กล่าวได้ว่า เป็นเพียงผู้สูงส่งแต่ได้ชื่อว่าไร้นาม (高而不名) เพราะไม่มีชื่อปรากฏ หากบุคคลผู้มีคุณูปการเพียงน้อยนิดแต่อยู่ในเวลาที่เหมาะสม ก็จักเป็นบุคคลผู้มีชื่อเสียง แต่มิใช่ผู้มีคุณูปการสูงส่ง (名而不高)

บุคคลผู้มีชื่อเสียงแต่มีผู้ใช้มีคุณูปการสูงส่งนี้ มิใช่บุคคลผู้ถูกบันทึกอยู่ในคัมภีร์ฉบับนี้ คัมภีร์นี้บันทึกแต่เพียงบุคคลผู้มีความสูงส่งแต่ได้เป็นบุคคลผู้มีชื่อเสียง ด้วยเหตุนี้ คัมภีร์ฉบับนี้จึงใช้อักษร ‘เกา’ (高ส่ง) แทนที่ ‘หมิง’ (名มีชื่อ)” (แปลจาก T2059,50.419a22-26)⁶

ด้วยเหตุนี้ บันทึกชีวประวัติพระภิกษุคนสำคัญในประวัติศาสตร์ของพระอยู่เจียวจึงเป็นการประพันธ์โดยอาศัยการพิจารณาด้านคุณูปการที่มีต่อพระพุทธศาสนาจีนเป็นหลัก ใช้ชื่อว่า “เกาเจิงจ้วน” แล้วเสร็จในปี ค.ศ. 519

คัมภีร์เกาเจิงจ้วนฉบับนี้ ได้ทำการบันทึกชีวประวัติของพระภิกษุที่มีบทบาทอยู่ในช่วงตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก (東漢 ค.ศ. 25-220) จนถึงราชวงศ์เหลียงใต้ (南梁 ค.ศ. 502-557) แห่งยุคเหนือใต้ (南北朝 ค.ศ. 420-581) จำนวน 257 รูป และแทรกประวัติพระและอุบาสกนักแปลที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุเหล่านั้น หรือมาที่จีนในช่วงเวลาใกล้เคียงกันเป็นจำนวนกว่า 200 ท่าน โดยพระภิกษุแต่ละรูปที่เป็นหลักนั้น ถือเป็นพระที่มีคุณูปการต่อพระพุทธศาสนาในจีนนับตั้งแต่สมัยของจักรพรรดิอันหมิง (漢明帝 ค.ศ. 57-75) ที่พระพุทธศาสนาได้เข้าสู่ประเทศจีนเป็นครั้งแรก (ตามความเห็นของพระอยู่เจียว)⁷

โดยภิกษุจากดินแดนเอเชียกลาง 2 รูป เมื่อปีรัชศกหยงผิงที่ 10 (ค.ศ. 67)⁸ แห่งราชวงศ์ฮั่นตะวันออก เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงรัชศกเทียนเจียนที่ 18 (ค.ศ. 519)⁹ แห่งราชวงศ์เหลียงยุคจักรพรรดิเหลียงอู่ (梁武帝 ค.ศ. 502-549) (T2059,50.418c21)¹⁰ รวมระยะเวลาถึง 453 ปี

แนวคิดของพระอยู่เจียวในการเลือกบันทึกชีวประวัติของพระภิกษุสงฆ์โดยพิจารณาจากคุณูปการของท่าน แทนที่จะมองจากเพียงชื่อเสียงนี้ ได้กลายมาเป็นบรรทัดฐานในการแต่งคัมภีร์เกาเจิงจ้วนในยุคสมัยต่อ ๆ มา ตั้งแต่ยุคราชวงศ์เหลียงใต้ถึงราชวงศ์หมิง คัมภีร์เกาเจิงจ้วนได้รับการบันทึกประวัติของพระภิกษุเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ฉบับแรกที่มีจำนวนเพียง 100-200 กว่ารูป/ท่าน ก็เพิ่มขึ้นไปถึง 600-700 กว่ารูป/ท่าน ไปตามยุคสมัย คัมภีร์เกาเจิงจ้วนทั้งหมดจากจุดเริ่มต้นถึงปัจจุบันมีอยู่ 4 ฉบับ ถูกประพันธ์ขึ้นใน 4 ยุค ดังนี้

6 เนื้อความต้นฉบับ “自前代所撰，多曰名僧。然名者本實之實也。若實行潛光，則高而不名。寡德適時，則名而不高。名而不高，本非所紀。高而不名，則備今錄。故省名音，代以高字。”

7 ประเด็นเกี่ยวกับเรื่อง “พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่แผ่นดินจีนเมื่อไร” เป็นประเด็นใหญ่ในเชิงวิชาการ ซึ่งมีการถกเถียงกันมาก อีกทั้งยังมีความเห็นหลากหลายตามแต่ทัศนะของนักวิชาการสมัยปัจจุบันแต่ละท่าน ว่าจะเสนอเหตุผลและหลักฐานอย่างไร ซึ่งในปัจจุบันก็ยังไม่มีทางหาข้อสรุปและหลักฐานที่หนักแน่นมายืนยันได้อย่างชัดเจน ส่วนความเห็นของพระอยู่เจียวนั้น ถือว่าพระพุทธศาสนาเข้ามาครั้งแรกในรัชสมัยของจักรพรรดิอันหมิง พร้อมกับการเข้ามาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร (คัมภีร์พระพุทธศาสนาแปลจีนฉบับแรก) และพระภิกษุอาฬเบ-มาตั้งแต่กับพระธรรมรัตน์ (พระภิกษุ 2 รูปแรกของแผ่นดินฮั่น) ปรากฏบันทึกอยู่ในส่วนชีวประวัติพระภิกษุอาฬเบ-มาตั้งแต่กับพระธรรมรัตน์ในคัมภีร์เกาเจิงจ้วน

8 “รัชศกหยงผิง” (永平 ค.ศ. 58-75) เป็นปีรัชศกที่ใช้ในสมัยของจักรพรรดิอันหมิง (漢明帝 ค.ศ. 57-75) ของราชวงศ์ฮั่นตะวันออก รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 18 ปี โดยปีรัชศกหยงผิงที่ 10 (永平十年) ตรงกับปี ค.ศ. 67

9 “รัชศกเทียนเจียน” (天監 ค.ศ. 502-519) เป็นปีรัชศกแรกที่ใช้ในสมัยของจักรพรรดิเหลียงอู่ (梁武帝 ค.ศ. 502-549) แห่งราชวงศ์เหลียง รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 18 ปี โดยปีรัชศกเทียนเจียนที่ 18 (天監十八年) ตรงกับปี ค.ศ. 519

10 เนื้อความต้นฉบับ “始于漢明帝永平十年，終至梁天監十八年。” (T2059,50.322c15-323a23) ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกของจีนเรื่องการเข้ามาของพระพุทธศาสนาได้ใน Henri Maspero (1910), Tang Yongtong (1938), Erik Zürcher (1959)

1) ยุคราชวงศ์เหลียงใต้ (南梁 ค.ศ. 502-557) ประพันธ์โดยพระฮุยเจี๋ยใน ปี ค.ศ. 519 ใช้ชื่อเรียกว่า “เกาเจิงจ้วน” (高僧傳) เป็นครั้งแรก แต่ในภายหลัง เมื่อมีการแต่ง คัมภีร์เกาเจิงจ้วนเพิ่มเติมในยุคต่อ ๆ มา ทำให้คัมภีร์ฉบับนี้ถูกเรียกว่า “เกาเจิงจ้วนยุคเหลียง” (梁高僧傳) เพื่อแยกออกจากฉบับอื่น เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงมีทั้งหมด 14 ผูก ถูกรวมไว้ในพระ มหาปิฎกไทโซเล่มที่ 50 no.2059

2) ยุคราชวงศ์ถัง (唐 ค.ศ. 618-907) ประพันธ์โดยพระเต้าเซวียน (道宣) มีชื่อเรียกว่า “คัมภีร์เกาเจิงจ้วนฉบับต่อเนื่อง” (續高僧傳) เนื่องจากถูกบันทึกขึ้นต่อจากเกาเจิงจ้วนยุค เหลียง และถูกบันทึกขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคถัง” (唐 高僧傳) มีจำนวน 30 ผูก อยู่ในพระมหาปิฎกไทโซ เล่มที่ 50 no.2060

3) ยุคราชวงศ์ซ่ง (宋 ค.ศ. 960-1279) ประพันธ์โดยพระจันหนิง (贊寧) มีชื่อเรียกว่า “คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคซ่ง” (宋高僧傳) หรือ “คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคมหาซ่ง” (大宋高僧傳) มีจำนวน 30 ผูก อยู่ในพระมหาปิฎกไทโซเล่มที่ 50 no.2061

4) ยุคราชวงศ์หมิง (明 ค.ศ. 1368-1644) ประพันธ์โดยพระหฺรูชิง (如惺) ซึ่งเป็น ลูกศิษย์ของพระอาจารย์เจินชิง (真清) แห่งนิกายเทียนโต มีชื่อเรียกคัมภีร์ว่า “คัมภีร์เกาเจิงจ้วน ยุคหมิง” (明高僧傳) หรือ “คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคมหาหมิง” (大明高僧傳) จำนวน 8 ผูก อยู่ในพระมหาปิฎกไทโซเล่มที่ 50 no.2062

ในคัมภีร์กลุ่มเกาเจิงจ้วนทั้ง 4 ฉบับนี้ คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงของพระฮุยเจี๋ย มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในด้านของความเก่าแก่ เนื่องจากเป็นคัมภีร์แรกที่เริ่มการบันทึก ชีวิตประวัติของพระภิกษุ โดยอาศัยหลักเกณฑ์พิจารณาการคัดเลือกจากคุณูปการของพระภิกษุรูป นั้น ๆ ที่มีต่อพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ โครงสร้าง 10 หมวด (อธิบายในหัวข้อ ต่อไป) ของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงก็เป็นโครงสร้างสำคัญที่กลายมาเป็นมาตรฐานของคัมภีร์ เกาเจิงจ้วนในยุคต่อ ๆ มา

สำหรับต้นฉบับของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงนั้น ได้ถูกรวบรวมไว้ในกลุ่มคัมภีร์พระมหาปิฎก (大藏經) ของจีน¹¹ มีน้อยมากที่เป็นฉบับเดี่ยว และถึงแม้จะเป็นฉบับเดี่ยวก็เป็นฉบับที่ใช้แทน พิมพ์ของฉบับพระมหาปิฎกมาพิมพ์ซ้ำ ดังนั้น จึงไม่ได้มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากฉบับพระมหาปิฎก มากนัก นอกจากนั้น ตามหลักฐานจากสารบัญทะเบียนต่าง ๆ ที่รวบรวมรายละเอียดของคัมภีร์ที่ ถูกจัดเข้าในกลุ่มพระมหาปิฎก ในบัญชีรายชื่อคัมภีร์ที่สร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 730 ชื่อ “ไคเหวียนซือ เจี๋ยลวี่” (開元釋教錄) ปรากฏารายนามของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงอยู่ในนั้นด้วย และ เนื่องจากบัญชีรายชื่อคัมภีร์ฉบับนี้เป็นบันทึกที่มีผลต่อการจัดคัมภีร์เข้าในกลุ่มพระมหาปิฎกมาก ๆ ฉบับหนึ่ง ทำให้หลังจากสมัยนั้นเป็นต้นมา คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงก็ถูกจัดรวมไว้ในกลุ่มคัมภีร์ พระมหาปิฎกเรื่อยมา ซึ่งคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงในกลุ่มคัมภีร์พระมหาปิฎกฉบับที่สำคัญได้แก่

11 “พระมหาปิฎก” ของจีน หรือ “ต้าเจี๋ยจิง” (大藏經) เป็นคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาทั้งหมดที่ถูกบันทึกไว้ด้วยอักษรจีน มีทั้งคัมภีร์ของนิกายต่าง ๆ และคัมภีร์ของ ฝ่ายมหายาน ซึ่งในแต่ละยุคสมัยจะมีรายละเอียดเนื้อหาต่างกันไป และพระไตรปิฎกก่อนยุคราชวงศ์ซ่งนั้นจะเป็นคัมภีร์ที่ถูกคัดลอกด้วยลายมือ แต่เมื่อจีนมีวิวัฒนาการ การพิมพ์ด้วยไม้เกิดขึ้นยุคราชวงศ์ซ่ง (宋代 ค.ศ.960-1279) ในปีรัชกาลไคเป่า (開寶) ที่ 4 (ค.ศ.971) เป็นต้นมา พระปิฎกฉบับพิมพ์จึงได้เกิดขึ้น ศึกษาเพิ่มเติมได้จากบทความของ วิลพร ซูจิธรธรรมกุล (2564 : 91-123)

ฉบับเกาหลี	高麗藏	Gāo lì zàng	บันทึกอยู่ในเล่มที่ 32
ฉบับชีซา	磧砂藏	Qì shā zàng	บันทึกอยู่ในเล่มที่ 30
ฉบับเฉียนหลง	乾隆藏	Qián lóng zàng	บันทึกอยู่ในเล่มที่ 111
ฉบับวานเจิ้ง	叵正藏	Wàn zhèng zàng	บันทึกอยู่ในเล่มที่ 56
ฉบับไทโซ	大正藏	Dà zhèng zàng	บันทึกอยู่ในเล่มที่ 50

พระมหาปิฎกฉบับพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดของจีน คือ ฉบับไคเป่า (開寶藏) ที่ถูกสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าซ่งไท่จู ในปีไคเป่าที่ 4 (ค.ศ. 971) แต่ปัจจุบันสูญหายไปเกือบหมดแล้ว หหลงเหลืออยู่ทั้งในและต่างประเทศเพียง 13 ผูก (Li and He. 2003 : 70-71) ฉบับไคเป่านี้ยังถูกใช้เป็นต้นแบบให้กับพระปิฎกฉบับเกาหลี (高麗藏) ซึ่งถือว่าเป็นฉบับที่มีความสมบูรณ์และสำคัญมากอีกฉบับหนึ่ง เนื่องจากรวบรวมคัมภีร์ทั้งหลายไว้อย่างครบถ้วน การบันทึกมีความผิดพลาดน้อยมาก อีกทั้งยังทำออกมาได้อย่างประณีต วิจารณ์ตรงๆ อย่างไรก็ตามพระปิฎกฉบับเกาหลีที่เป็นฉบับพิมพ์ครั้งแรก (初雕版) ซึ่งสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1011 นั้น ถูกทำลายไปเมื่อครั้งที่ชาวมองโกลบุกรุกเข้าโจมตี มีเพียงบางส่วนที่ยังหลงเหลือมาจนถึงปัจจุบัน หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1236 เกาหลีก็ได้ทำการจัดพิมพ์พระปิฎกฉบับพิมพ์ครั้งหลัง (再雕版) ขึ้นมาใหม่ โดยตรงจากระบบฉบับซีตัน (契丹藏) ของจีน และยังคงเก็บรักษาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

พระมหาปิฎกภาษาจีนฉบับที่มีการใช้แพร่หลายมากที่สุดคือฉบับไทโซชินชูไดโซเคียว (Taishō Shinshū Daizōkyō) ของญี่ปุ่น หรือเรียกว่าฉบับต้าเจิ้งจิงในภาษาจีน ซึ่งย่อมาจาก “ต้าเจิ้งซินชิวต้าเจิ้งจิง” (大正新修大藏經) หรือ “มหาปิฎกฉบับปรับปรุงใหม่ปีต้าเจิ้ง” จัดทำขึ้นในปี ค.ศ. 1924-1934 โดยใช้พระปิฎกฉบับเกาหลีเป็นฉบับหลัก แล้วทำการตรวจชำระกับฉบับอื่น ๆ เช่น ฉบับซีตัน ฉบับจ้าวเฉิงจิน (趙城金藏) ฉบับราชวงศ์หมิง และฉบับราชวงศ์ชิง เป็นต้น

2. หมวดหมู่คุณูปการของพระภิกษุในคัมภีร์เกาเซิงจ้วนยุคเหลียง

โครงสร้างสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของคัมภีร์เกาเซิงจ้วนของท่านอุยเจี๋ย คือ รูปแบบการแบ่งประเภทของพระภิกษุออกเป็น 10 หมวด (十科) ตามคุณูปการที่พระภิกษุแต่ละท่านได้สร้างไว้ให้แก่พระพุทธศาสนาจีน ได้แก่ หมวดผู้แปลพระสูตร หมวดผู้แตกฉานหลักธรรม หมวดผู้มีอิทธิฤทธิ์ หมวดผู้เชี่ยวชาญในมานสมาบัติ หมวดผู้ทรงพระวินัย หมวดผู้ศึกษา หมวดผู้สวดมนต์ หมวดผู้สร้างบุญ หมวดผู้ขบถพระสูตร และหมวดผู้ประกาศธรรม (T2059,50.418c23-26) John Kieschnick ให้ความเห็นว่าโครงสร้าง 10 หมวดนี้ ถือเป็น “ประเภทในอุดมคติ” (Ideal Types) ที่เป็นพื้นฐานการปฏิบัติตนของพระภิกษุผู้มีคุณธรรมโดดเด่นที่เป็นต้นแบบ (Kieschnick. 1997 : 3) เนื่องจากรูปแบบในการบันทึกของคัมภีร์เกาเซิงจ้วนเป็นการวางโครงเรื่องหลักไว้ที่ตัวบุคคล ไม่ใช่ลำดับเหตุการณ์ตามประวัติศาสตร์ โครงสร้าง 10 หมวดนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ถือเป็นหัวใจหลักของคัมภีร์เกาเซิงจ้วนที่เป็นต้นแบบของการบันทึกอัตชีวประวัติของพระภิกษุสงฆ์

ในยุคต่อ ๆ มา ในที่นี้จะอธิบายเนื้อหาทั้ง 10 หมวดนี้ในรายละเอียด

(1) หมวดผู้แปลพระสูตร (譯經)

เป็นหมวดที่บันทึกประวัติพระภิกษุผู้ทำหน้าที่ในการแปลพระสูตร ซึ่งโดยส่วนมากเป็นพระภิกษุจากอินเดีย หรือจากดินแดนอาณาจักรทางทิศตะวันตก และมีส่วนน้อยที่เป็นพระภิกษุชาวจีน ท่านอยู่เฉยๆ อธิบายเหตุผลในการจัดลำดับของพระภิกษุผู้รับบทบาทในการแปลพระสูตรนี้เอาไว้เป็นลำดับแรก ว่าเป็นเพราะการแปลพระสูตรถือเป็นงานที่เป็นจุดเริ่มต้นของพระพุทธศาสนาในจีน

“พระธรรมเผยแผ่มาถึงดินแดนตะวันออกได้ก็เพราะคุณูปการของพระผู้แปลเหล่านี้ บางท่านต้องเดินทางข้ามผ่านทะเลทรายกว้างใหญ่ บางท่านข้ามผ่านห้วงน้ำอันเกรี้ยวกราด ต่างยอมสละละทิ้งชีวิตของตัวเอง เพื่อการประกาศธรรมะให้แพร่หลาย ทำให้ประเทศจีนยอมรับนับถือในพระพุทธศาสนา จนมีความเจริญรุ่งเรืองไพศาล ด้วยคุณูปการของพระภิกษุผู้แปลเหล่านี้ ที่ควรแก่การยกย่องเทิดทูน ด้วยเหตุนี้จึงจัด[หมวดผู้แปลพระสูตร]ไว้เป็นลำดับแรก” (แปลจาก T2059,50.418c26-419a1)¹²

แม้เหตุผลนี้จะแสดงให้เห็นว่า มีหลักการบางอย่างที่ท่านอยู่เฉยๆ นำมาใช้ในการจัดเรียงลำดับของหมวดหมู่ทั้ง 10 แต่ Ji Yun สันนิษฐานว่า การจัดลำดับของหมวดผู้แปลพระสูตรไว้เป็นอันดับแรกนี้ ท่านอยู่เฉยๆ เพียงแค่ดูต้นแบบมาจากคัมภีร์หมิงเจิงจ้วน ที่จัดหมวดหมู่ไว้เป็นลำดับแรกเช่นเดียวกันเท่านั้น (Ji. 2006 : 88) นอกจากนี้ Kieschnick เองก็ให้ความเห็นว่าไม่มีหลักฐานอื่นใดที่จะมายืนยันได้ว่าท่านอยู่เฉยๆ ใช้เหตุผลเหล่านี้ในการจัดหมวดหมู่อื่น ๆ ของพระภิกษุด้วย ยกตัวอย่างเช่น ไม่มีสิ่งใดที่จะบ่งบอกได้ว่า “หมวดผู้มีอิทธิฤทธิ์” มีความสำคัญเหนือกว่า “หมวดผู้เชี่ยวชาญในฌานสมาบัติ” เป็นต้น (Kieschnick, 1997. : 9)

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาจากประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาของจีน งานการแปลพระสูตรถือเป็นภารกิจหลักที่ทำให้พระพุทธศาสนาถูกส่งผ่านแพร่หลาย และปึกหลักอย่างมั่นคงอยู่ในแผ่นดินจีน ดังนั้น แม้จะไม่มีเหตุผลสนับสนุนในการจัดแบ่งหมวดหมู่ของพระภิกษุในหมวดอื่น ๆ แต่สำหรับในหมวดของพระผู้แปลพระสูตรนี้ อาจมองได้ว่าทั้งท่านเป่าเซียงผู้แต่งคัมภีร์หมิงเจิงจ้วน และท่านอยู่เฉยๆ ต่างก็ให้ความสำคัญกับคุณูปการด้านนี้ จึงจัดเอาไว้ในหมวดหมู่แรกเช่นเดียวกัน อีกประการหนึ่ง ชีวิตประวัติของพระภิกษุปะ-มาตังและพระธรรมรัตน์ ซึ่งถือเป็นพระภิกษุสองรูปแรกที่เดินทางเข้ามาเผยแผ่ในจีนตามความเห็นของท่านอยู่เฉยๆ ก็มีการระบุวาททั้ง 2 ท่านมีความเกี่ยวข้องกับงานแปลพระสูตรพากย์จีนฉบับแรก (T2059,50.322c15-323a23) จึงเป็นไปได้ว่าพระอยู่เฉยๆ เชื่อมโยงจุดเริ่มต้นของการเข้ามาของพระภิกษุ 2 รูปแรกกับงานการแปลคัมภีร์ จึงจัดหมวดพระผู้แปลพระสูตรเอาไว้เป็นลำดับแรกของชีวิตประวัติทั้งหมด¹³

12 เนื้อความต้นฉบับ 然法流東土，蓋由「傳譯」之勳。或踰越沙險，或泛濫洪波，皆忘形殉道，委命弘法。震旦開明，一焉是賴。茲德可崇，故列之篇首。

13 พระสูตรพากย์ฉบับแรกในจีนหมายถึง คัมภีร์สิบสองบทสุทธ (四十二章經) อย่างไรก็ดีตามธรรมเนียมที่นักวิชาการให้ความสงสัยเกี่ยวกับพระสูตรฉบับนี้ รวมถึงข้อเท็จจริงที่ระบุว่าพระภิกษุปะ-มาตังและพระธรรมรัตน์เป็นพระภิกษุ 2 รูปแรกที่เข้ามาในจีน รายละเอียดเพิ่มเติมสามารถศึกษาได้จากบทแปลคัมภีร์สิบสองบทสุทธในภาษาไทยของพระมหาพนธ์ อานนท์ ที่ได้สรุปความคร่าว ๆ เกี่ยวกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในจีน ความเป็นมาของคัมภีร์สิบสองบทสุทธ และประวัติของพระภิกษุปะ-มาตังกับพระธรรมรัตน์เอาไว้ (2564 : 28-44) นอกจากนี้ยังมีบทแปลชีวิตประวัติของพระภิกษุปะ-มาตังและพระธรรมรัตน์ในภาษาอังกฤษ โดย เมธี พิทักษ์ธีระธรรม, ประภากร พันธ์ดิษฐ์, และวิไลพร สุจริตธรรมกุล (2566 : 36-79) ชีวิตประวัติของพระธรรมรัตน์ ในบทความของ วิไลพร สุจริตธรรมกุล และประภากร พันธ์ดิษฐ์ (2565b : 162-193) และฉบับเป็นรูปภาพ

(2) หมวดผู้แตกฉานหลักธรรม (義解)

เป็นหมวดที่บันทึกเกี่ยวกับประวัติของพระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถในด้านหลักธรรมหรือข้อธรรมต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นพระภิกษุชาวจีนเอง มีส่วนน้อยที่เป็นพระภิกษุจากดินแดนอาณาจักรทางทิศตะวันตกหรือพระภิกษุจากอินเดีย หมวดนี้อาจถือได้ว่าเป็นหมวดหลักของคัมภีร์เถาเชิงจ้วนยุคเหลียง เนื่องจากเป็นหมวดที่มีความยาวมากที่สุดถึง 5 ผูกด้วยกัน (ดูตารางที่ 1)

Ji Yun ให้ความเห็นว่าหมวดผู้แตกฉานหลักธรรมมีความแตกต่างจากหมวดผู้แปลพระสูตร เนื่องจากมาตรฐานในการพิจารณาผู้ที่แปลพระสูตรมีความชัดเจนมากกว่า กล่าวคือ หากเป็นผู้ที่เคยมีผลงานในการแปลพระสูตรแล้วนั้น ก็สามารถจัดเข้าในหมวดหมู่ของผู้แปลพระสูตรได้เลย หากแต่หมวดของผู้แตกฉานหลักธรรมนี้ไม่ได้มีความชัดเจนเช่นนั้น ไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนในการแบ่งแยกว่าพระภิกษุท่านใดมีความสามารถในการหลักธรรมใดแน่นอน (Ji. 2006 : 89) พระฮุยเจี๋ยได้อธิบายไว้เพียงว่าพระภิกษุในกลุ่มนี้ “เป็นผู้ที่ผ่านความพยายามจนเข้าถึงหลักธรรมอันลึกซึ้ง” (窮達幽旨) และ “ประกาศธรรมเหล่านั้นแก่ชนทั้งหลาย” (為人廣說) (T2059,50. 383a9-10) ซึ่งในหมวดนี้โดยหลักแล้วมีเพียงพระภิกษุชาวจีนเท่านั้น

(3) หมวดผู้มีอิทธิฤทธิ์ (神異)

เป็นหมวดที่บันทึกประวัติของพระภิกษุผู้มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ หมวดนี้มีความยาวถึง 2 ผูก ในขณะที่อีก 2 หมวดถัดจากนั้น คือ หมวดพระภิกษุผู้เชี่ยวชาญในถาณสมาบัติ และหมวดผู้ทรงพระวินัย มีความยาวรวมกันเพียง 1 ผูกเท่านั้น หมายความว่าหมวดผู้มีอิทธิฤทธิ์มีความยาวมากกว่า 2 หมวดหลังถึง 4 เท่า ยิ่งไปกว่านั้น เนื้อหาเกี่ยวกับพระภิกษุผู้มีฤทธิ์ไม่ได้ปรากฏเพียงเฉพาะในหมวดผู้มีอิทธิฤทธิ์เท่านั้น แต่พบได้ทุกหมวดในคัมภีร์เถาเชิงจ้วน ซึ่งหากพิจารณาตามหลักแนวคิดในพระพุทธศาสนา การปฏิบัติสมาธิและการรักษาศีลควรจะมีลำดับความสำคัญมาก่อนอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้ามิได้ทรงยกย่องสรรเสริญ แต่เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาโดยรวมของคัมภีร์เถาเชิงจ้วนยุคเหลียงแล้ว ก็จะสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่า พระฮุยเจี๋ยให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เป็นอย่างมาก Wei Bin อธิบายว่ารูปแบบการประพันธ์ที่เน้นเรื่องราวเหนือธรรมชาติ และคุณสมบัติของบุคคลแบบนี้เป็นรูปแบบที่เห็นได้ทั่วไปในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาหลาย ๆ ชิ้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดให้คนทั่วไปหันมาสนใจและนับถือพระพุทธศาสนา (Wei. 2012 : 39-48)

อย่างไรก็ตาม Arthur Wright ให้ความเห็นว่ากรณำเสนอของพระฮุยเจี๋ยมุ่งเน้นที่การเรียบเรียงแบบชีวประวัติ ตามเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงทางประวัติศาสตร์มากกว่าบันทึกชีวประวัติต่าง ๆ ที่มีอยู่ในยุคสมัยนั้น ถึงแม้จะมีเรื่องราวปาฏิหาริย์ต่าง ๆ แทรกอยู่ตลอดทั้งคัมภีร์เถาเชิงจ้วน แต่ก็ไม่ได้มีผลกระทบกับภาพรวมของการนำเสนอชีวประวัติของพระภิกษุตามความเป็นจริง Wright เห็นว่าการนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม ที่ลดสีล้นต่าง ๆ แต่มุ่งเน้นไปที่การนำเสนอคุณูปการของพระภิกษุทั้งหลายของพระฮุยเจี๋ย มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความรู้แก่ผู้คนในวง

เกี่ยวกับคัมภีร์สิบสองบทสูตร ในบทความของ วิลเฟร ลูจิวอร์มกุล และประภากร พันธ์พิสุทธิ์ (2565a : 114-131)

สังคมชั้นสูงมากกว่าการนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจให้กับชาวบ้านทั่วไป (Wright. 1954 : 385-386)

(4) หมวดผู้เชี่ยวชาญในมานสมาบัติ (習禪)

เป็นส่วนที่บันทึกประวัติของพระภิกษุผู้เชี่ยวชาญในมานสมาบัติ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม เนื้อหาในส่วนนี้มีความยาวเพียงครึ่งผูก Ji Yun ให้ความเห็นว่า การที่เนื้อหาส่วนนี้มีอยู่น้อยเมื่อเทียบกับหมวดผู้มีอิทธิฤทธิ์ แสดงให้เห็นว่าพระอู๋เจี๋ยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติมานสมาบัติมากนัก เนื่องจากพื้นที่ที่พระอู๋เจี๋ยอาศัยอยู่นั้นอยู่ทางตอนใต้ของจีนซึ่งให้ความสำคัญกับอภิปรัชญามากกว่าการปฏิบัติมานแบบเซน เป็นเหตุให้ประวัติของพระภิกษุที่มีความเชี่ยวชาญด้านนี้มีอยู่เป็นจำนวนน้อย (Ji. 2006 : 91-92)

(5) หมวดผู้ทรงพระวินัย (明律)

เป็นหมวดที่บันทึกประวัติของพระภิกษุกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญในพระวินัย และสามารถในการกำหนดวินัยได้ โดยหมวดนี้มีความยาวเพียงครึ่งผูก เช่นเดียวกับหมวดผู้เชี่ยวชาญในมานสมาบัติ

(6) หมวดผู้อุทิศกาย (亡身)

เป็นหมวดของพระภิกษุที่อุทิศชีวิตให้กับสรรพสัตว์ หรือสละชีพเป็นพุทธบูชาแด่พระสัมมา-สัมพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งในหมวดนี้พระอู๋เจี๋ยได้รวบรวมบันทึกประวัติของพระภิกษุทั้งหมดจำนวน 11 รูป มีความยาวทั้งหมดครึ่งผูก Ji Yun เห็นว่าทัศนะของพระอู๋เจี๋ยเกี่ยวกับหมวดนี้ มีความขัดแย้งกันเอง กล่าวคือ มีทั้งส่วนที่ให้การสรรเสริญ และติเตียนการสละชีวิตของพระภิกษุในชีวประวัติ ซึ่งเขาสันนิษฐานว่าส่วนหนึ่งจะเป็นผลมาจากแนวคิดที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก ระหว่างปรัชญาของอินเตียนเป็นพื้นฐานของพระพุทธศาสนา กับปรัชญาของลัทธิเต๋าและสำนักพรุของจีน ที่เป็นพื้นฐานความรู้ของพระอู๋เจี๋ย (Ji. 2006 : 91-92)

(7) หมวดผู้สวดมนต์ (誦經)

หากอิงตามชื่อหมวด หมวดผู้สวดมนต์ก็จะเป็นการบันทึกพระภิกษุผู้ท่องบ่นพระสูตรด้วยความทรงจำ อย่างไรก็ตาม Ji Yun อธิบายว่าแท้จริงแล้วพระอู๋เจี๋ยไม่มีความเข้าใจวัฒนธรรมอินเดียเรื่องการทรงจำพระสูตรต่าง ๆ อย่างถ่องแท้สักเท่าไหร่ เนื่องจากวัฒนธรรมการบันทึกหรือถ่ายทอดผ่านการเขียนของชาวจีนมีประวัติศาสตร์ยาวนาน ท่านเพียงแต่เข้าใจว่าการสวดมนต์เป็นบุญ แต่ไม่เข้าใจถ่องแท้ถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการสวดมนต์ของชาวอินเดีย นั่นทำให้การบันทึกเนื้อหาในส่วนนี้มีความสับสน และยังคงเกี่ยวกับหมวดที่ 9 หรือหมวดของพระภิกษุผู้เทศน์สอนพระสูตร สิ่งที่พระอู๋เจี๋ยให้ความสนใจเป็นอย่างมากจากการสวดมนต์ มีเพียงเรื่องราวของปาฏิหาริย์ที่เกิดจากการสวดมนต์เท่านั้น (Ji. 2009 : 95-96)

(8) หมวดผู้สร้างบุญ (興福)

หมวดนี้บันทึกชีวประวัติของพระภิกษุผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างวัดวาอารามและศาสนสถาน ทั้งหมดจำนวน 14 รูป เช่นเดียวกับหมวดอื่น ๆ แม้ว่าประเด็นหลักจะอยู่ที่การสร้างศาสนสถาน แต่สิ่งที่พระอู๋เจี๋ยให้ความสนใจเป็นพิเศษยังคงเป็นเรื่องเกี่ยวกับปาฏิหาริย์ของ

เจติย พระบรมสารีริกธาตุ หรือพระเขี้ยวแก้วต่าง ๆ

(9) หมวดผู้ขบร้องพระสูตร (經師)

ดังที่ได้เกริ่นไว้ในหมวดของผู้สวดมนต์แล้วว่า ทั้งสองหมวดนี้มีความคาบเกี่ยวกันอยู่ สิ่งที่แตกต่างกันคือหมวดนี้มีเรื่องของท่วงทำนองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย อย่างไรก็ตาม จังหวะของการท่องจำที่เผยแพร่อยู่ในอินเดียไม่ได้ถูกส่งต่อมายังจีนด้วย ท่วงทำนองของจีนเป็นส่วนที่พระภิกษุชาวจีนประพันธ์ขึ้นในภายหลัง

Zhang Gong อธิบายเพิ่มเติมว่า เดิมพระฮุยเจียววางโครงสร้างของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนไว้เพียง 8 หมวด ภายหลังจึงได้อ้างอิงงานประพันธ์ที่มีอยู่ก่อนหน้า เพิ่มเติม 2 หมวดสุดท้าย คือ หมวดผู้ขบร้องพระสูตร และหมวดผู้ประกาศธรรม เข้ามาในภายหลัง ซึ่งส่งผลให้โครงสร้างที่แบ่งประเภทตามคุณูปการของพระภิกษุนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (Zhang, 1997 : 458)

(10) หมวดผู้ประกาศธรรม (唱導)

หมวดสุดท้ายนี้บันทึกประวัติของพระภิกษุผู้สามารถในการเทศน์สอน พระฮุยเจียวอธิบายความหมายของการ “ประกาศธรรม” หรือ “唱導” เอาไว้ว่า

“ผู้ประกาศธรรม หมายถึง [พระภิกษุ] ผู้ป่าวประกาศหลักธรรม เพื่อนำทางจิตใจของสรรพสัตว์ทั้งหลาย ในอดีตเมื่อครั้งพระพุทธศาสนาเพิ่งเริ่มเผยแผ่เข้ามาในจีน เมื่อถึงเวลารวมตัวกัน[สวดมนต์] ก็จะยึดตามพระสูตร ดำเนินพิธีกรรมที่มีเพียงการสวดพระนามของพุทธะเพียงเท่านั้น ในยามค่ำคืน ผู้คนต่างเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า[จากการกรำงานหนักในเวลากลางวัน] ต้องการที่จะเข้าใจลึกซึ้ง[ในหลักธรรมคำสอน] ก็จะนิมนต์พระเถระผู้มีคุณนงบวรมาสนทนาพระธรรม โดยในบางครั้งก็จะบรรยายถึงหลักเหตุและผลอันสลับซับซ้อน และบางครั้งก็จะยกตัวอย่างอุปมาอุปไมย[มาอธิบายหลักธรรมอันลึกซึ้ง] ต่อมาในภายหลัง พระฮุยเจียวเขียนแห่งหุบเขาหลู ผู้มีความรู้ลึกซึ้งในมรรคา อีกทั้งยังสามารถในการเทศนา ทุกครั้งที่ถึงเวลาร่วมกันประกอบพิธีกรรม ท่านจะเทศน์สอนบวรธรรมาส์สูงใหญ่ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการเทศนาถึงกฎแห่งกรรมใน 3 เวลา (อดีต ปัจจุบัน อนาคต) แล้วจึงอธิบายถึงวัตถุประสงค์และความหมายของพิธีกรรมในวันนั้น ๆ หลังจากนั้นมา วิธีการเทศน์สอนแบบนี้ก็ถูกถ่ายทอดส่งต่อ กลายเป็นหลักปฏิบัติสืบต่อมา” (แปลจาก T2059,50.417c7-13)¹⁴

เนื่องจากผู้คนที่มาร่วมประกอบพิธีทางศาสนามีความหลากหลาย รวมไปถึงมีผู้คนมากมายที่ไม่ได้เข้าใจหลักธรรมทางศาสนาอันลึกซึ้ง เป็นเพียงชาวบ้านทั่ว ๆ ไปเท่านั้น ผู้เทศน์สอนจึงมีหน้าที่ที่จะต้องทำการอธิบายวัตถุประสงค์ ความสำคัญ และความหมายของพิธีกรรมที่ประกอบขึ้นในวันนั้น ๆ ให้ชาวบ้านทั่วไปสามารถเข้าใจได้ด้วย ชีวิตประวัติของพระภิกษุในหมวดนี้จึงถือเป็นผู้ที่มีคุณูปการในด้านการเป็นตัวเชื่อมที่ทำให้คนธรรมดาทั่วไป สามารถเข้าใจความสำคัญ

14 เนื้อความต้นฉบับ “唱導者，蓋以宣唱法理，開導眾心也。昔佛法初傳，于時齊集，止宣唱佛名，依文致禮。至中宵疲極，事資啟悟，乃別請宿德，昇座說法。或雜序因緣，或傍引譬喻。其後廬山釋慧遠，道業貞華，風才秀發。每至齋集，輒自昇高座，躬為導首。先明三世因果，却辯一齋大意，後代傳受，遂成永則。”

ของพิธีกรรมทางศาสนา และหลักคำสอนในเบื้องต้นได้

คัมภีร์เกาเชิงจ้วนยุคเหลียงมีจำนวนรวมกันทั้งหมด 14 ผูก ผูกที่ 1-13 เป็นส่วนของเนื้อหา และผูกที่ 14 เป็นการรวบรวมทะเบียนสรุปว่าแต่ละผูกแบ่งเป็นพระภิกษุหมวดใดบ้าง แต่ละหมวดมีจำนวนกี่รูป ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบจำนวนพระภิกษุในคัมภีร์เกาเชิงจ้วนยุคเหลียง

หมวด	จำนวนพระภิกษุที่เป็นหลักในแต่ละผูก (รูป)													รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1. หมวดผู้แปลพระสูตร	15	7	13											35
2. หมวดผู้แปลจากบาลีธรรม				14	15	13	32	27						101
3. หมวดผู้มีอิทธิฤทธิ์									4	16				20
4. หมวดผู้เชี่ยวชาญในฌานสมาบัติ											21			21
5. หมวดผู้ทรงพระวิริย											12			12
6. หมวดผู้ปฏิบัติกาย												11		11
7. หมวดผู้ครองคณา												21		21
8. หมวดผู้สร้างบุญ													14	14
9. หมวดผู้ขึ้นของพระสูตร													11	11
10. หมวดผู้ประกอบกรรม													10	10
รวม	15	7	13	14	15	13	32	27	4	16	34	32	35	257

จากตารางจะเห็นได้ว่า หมวดผู้แตกฉานหลักธรรมเป็นหมวดที่มีเนื้อหามากที่สุด ในเกาเชิงจ้วนยุคเหลียง คือ รวมได้ 5 ผูก มีประวัติของพระภิกษุถึง 101 รูป ด้วยกัน หมวดผู้แปลพระสูตรถูกบันทึกไว้ในคัมภีร์จำนวน 3 ผูก ประกอบด้วยพระภิกษุจำนวน 35 รูป และหมวดผู้มีอิทธิฤทธิ์มีความยาวจำนวน 2 ผูก มีประวัติของพระภิกษุจำนวน 20 รูป ประเด็นที่น่าสนใจในที่นี้ คือ ลำดับความสำคัญของแต่ละหมวด ตามที่ท่านอยู่เจียวได้กล่าวไว้ในบทนำ ท่านให้ความสำคัญกับหมวดผู้แปลพระสูตรในฐานะเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจีน จึงลำดับหมวดของพระผู้แปลไว้เป็นหมวดแรก อย่างไรก็ตาม ถ้ามองจากความยาวของเนื้อหาแล้ว ท่านอยู่เจียวก็ให้ความสำคัญกับพระภิกษุในหมวดผู้แตกฉานหลักธรรมไม่แพ้กัน ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือหมวดของพระภิกษุผู้มีอิทธิฤทธิ์ ที่มีลำดับมาก่อนหมวดผู้เชี่ยวชาญในฌานสมาบัติและหมวดผู้ทรงพระวิริย อีกทั้งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ยังสามารถพบได้ตลอดทั้งคัมภีร์ ไม่ได้จำกัดไว้เพียงหมวดของผู้มีอิทธิฤทธิ์เพียงเท่านั้น

โครงสร้างหลักของคัมภีร์เกาเชิงจ้วน นอกจากจะประกอบด้วย 10 หมวดที่กล่าวมาแล้ว ยังมีส่วนของการวิเคราะห์สรุปในตอนท้ายของแต่ละหมวด ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถึงความสำคัญของหมวดนั้น ๆ และสรุปคุณูปการของพระภิกษุในหมวดนั้น ๆ ที่มีต่อพระพุทธศาสนาโดยพระอยู่เจียวเอง ซึ่งเนื้อหาในส่วนนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อนักวิจัย เนื่องจากเป็นส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจและความรู้สึกของตัวผู้แต่งเองต่อหัวข้อในแต่ละหมวด และต่อประวัติของพระภิกษุในหมวดนั้น

3. คุณค่าสำคัญของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียง

คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงยังคงมีความโดดเด่นและเป็นศูนย์กลางของการศึกษาคัมภีร์แนวอวัชวประวัติของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาโดยนักวิจัยทั้งภายในและต่างประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งความโดดเด่นและลักษณะที่สำคัญนั้นมี 2 ประการ คือ

3.1 ยุคสมัยและความเก่าแก่ของคัมภีร์

ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะปักหลักมั่นคงและเฟื่องฟูจนถึงขีดสุดในสมัยราชวงศ์ถังในช่วงต้นของการเผยแผ่ที่เคยผ่านภาวะของความขัดแย้ง และต้องปะทะเข้ากับข้อแนวความคิดดั้งเดิมของวัฒนธรรมจีน เช่น ลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋าอย่างรุนแรง นอกจากนี้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในยุคนั้นก็ยังถูกส่วนราชการในวังทำการลบล้าง หรือบิดเบือนไปจากระบบการบันทึกประวัติศาสตร์ด้วยความจงใจ (Wright, 1954 : 21-41) เป็นเหตุให้การวิจัยอิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อสังคมจีนในยุคต้นของการเผยแผ่เป็นไปได้ยากลำบาก ด้วยเหตุนี้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ถูกถ่ายทอดผ่านอวัชวประวัติของพระภิกษุผู้มีคุณธรรมสูงส่งในคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงของพระฮุยเจี๋ย จึงถือเป็นข้อมูลสำคัญที่มีความน่าเชื่อถือเป็นอย่างมาก ที่เปิดโอกาสให้เราได้รับรู้เรื่องราวความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในช่วงก่อนราชวงศ์สุยและราชวงศ์ถังได้

3.2 ความสำคัญในฐานะต้นแบบ

คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงถือเป็นคัมภีร์แรกในคัมภีร์กลุ่มคัมภีร์เกาเจิงจ้วน ที่ให้ความสำคัญกับการบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยกำหนดตัวบุคคลที่มีสถานะเป็น “พระภิกษุ” ผู้มี “คุณูปการสูงส่ง” (高僧) เป็นศูนย์กลางในการดำเนินเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นต้นแบบในการวางโครงสร้างของคัมภีร์กลุ่มอวัชวประวัติของพระภิกษุผู้มีคุณูปการสูงส่ง หรือ “เกาเจิงจ้วน” ได้อย่างชัดเจน โดยเป็นคัมภีร์แรกที่นำเสนอเรื่องราวในประวัติศาสตร์ผ่านการบรรยายความเป็นมาของพระภิกษุสงฆ์ผู้มีคุณูปการต่อพระพุทธศาสนา แทนที่จะเน้นไปที่เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ อีกทั้งการเจาะจงบันทึกอวัชวประวัติของบุคคลผู้ได้บรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ไม่ใช่บุคคลธรรมดาทั่วไปก็ถือเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้คัมภีร์กลุ่มคัมภีร์เกาเจิงจ้วนมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้นโครงสร้าง 10 หมวด ของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงก็กลายเป็นโมเดลสำคัญในการจัดกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ที่มีความโดดเด่น และมีคุณูปการต่อพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งประเภทความชำนาญของพระภิกษุในแต่ละด้านเหล่านี้กลายเป็นมาตรฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบันทึกทางประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาของจีน ด้วยเหตุนี้ การศึกษาและวิเคราะห์คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุป คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงมีคุณค่าอย่างมากต่องานศึกษาวิจัยทางประวัติศาสตร์ ข้อมูลที่มีคุณค่าในคัมภีร์ฉบับนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยทางพระพุทธศาสนาแล้ว แนวคิดทางสังคมและวัฒนธรรมที่ถูกสอดแทรกอยู่ในเนื้อหา ก็ยังจะทำให้เราเข้าใจถึง

บริบททางสังคมในสมัยนั้น ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับพัฒนาการของความคิดของผู้คนในยุคปัจจุบันด้วย

สรุปและอภิปรายผล

คัมภีร์เกาเซิงจ้วนเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา ที่อาศัยการบรรยายชีวประวัติของพระภิกษุผู้มีคุณูปการสูงต่อพระพุทธศาสนาจีน ผู้มีชีวิตอยู่ระหว่างระหว่างคริสต์ศักราชที่ 67-519 ตั้งแต่ช่วงราชวงศ์ฮั่นจนถึงราชวงศ์เหลียงได้ จำนวนกว่า 257 รูป เรียบเรียงโดยพระฮุยเจี๋ย ในปี ค.ศ. 519 จากการศึกษาพบว่า มูลเหตุสำคัญในการประพันธ์คัมภีร์เกาเซิงจ้วนของพระฮุยเจี๋ย เกิดจากความประสงค์ที่จะเชิดชูพระภิกษุผู้มีคุณเป็นแก่นสาร มากกว่าพระภิกษุผู้มีเพียงชื่อเสียงในสังคม ซึ่งเป็นที่มาสำคัญของข้อคัมภีร์ “เกาเซิงจ้วน” นอกจากนี้พระฮุยเจี๋ยเห็นว่า บันทึกชีวประวัติของพระภิกษุที่มีอยู่ในยุคของท่าน มีการบันทึกที่คลาดเคลื่อน ไม่สมบูรณ์ หรือมีโครงสร้างที่ไม่เป็นหนึ่งเดียวกันทั้งฉบับ เป็นเหตุให้ชีวประวัติ คุณธรรม ปัญญา ความสามารถ หรือปณิธานในการละจากเพศฆราวาสของพระภิกษุเหล่านั้น ไม่ได้รับความสนใจอย่างที่ควรจะเป็น ดังนั้น พระฮุยเจี๋ยจึงได้รวบรวมข้อมูล คัดเลือกเฉพาะชีวประวัติของพระภิกษุที่ท่านพิจารณาเห็นว่ามีความคุณธรรม ความสามารถ และมีคุณูปการยิ่ง มารวบรวมไว้เป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์ชิ้นสำคัญของพระพุทธศาสนาจีน คือ คัมภีร์เกาเซิงจ้วน

จากการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างหลักของคัมภีร์ทำให้ทราบว่า เดิมทีพระฮุยเจี๋ยแบ่งคุณูปการของพระภิกษุออกเป็นเพียง 8 หมวด ได้แก่ หมวดผู้แปลพระสูตร หมวดผู้แตกฉานหลักธรรม หมวดผู้มีอิทธิฤทธิ์ หมวดผู้เชี่ยวชาญในฉาสนาสมบัติ หมวดผู้ทรงพระวินัย หมวดผู้อุทิศกาย หมวดผู้สวดมนต์ และหมวดผู้สร้างบุญ ต่อมาภายหลังจึงได้อ้างอิงงานประพันธ์ที่มีอยู่ก่อนหน้า เพิ่มเติม 2 หมวดสุดท้ายเข้ามา คือ หมวดผู้ขับร้องพระสูตร และหมวดผู้ประกาศธรรม ทำให้โครงสร้างของคัมภีร์เกาเซิงจ้วนมีทั้งหมด 10 หมวด (十科) กลายมาเป็นมาตรฐานของงานประพันธ์คัมภีร์เกาเซิงจ้วนในยุคต่อ ๆ มา ได้แก่ คัมภีร์เกาเซิงจ้วนยุคราชวงศ์ถัง ราชวงศ์ซ่ง และราชวงศ์หมิง

คัมภีร์เกาเซิงจ้วนยุคเหลียงของพระฮุยเจี๋ย มีคุณค่าอย่างมากทางประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ทั้งในด้านของความเก่าแก่ และความสำคัญในฐานะต้นแบบ เนื่องจากเป็นคัมภีร์แรกในคัมภีร์กลุ่มเกาเซิงจ้วน ที่ทำการบันทึกย้อนกลับไปตั้งแต่ยุคราชวงศ์ฮั่น ในสมัยที่พระพุทธศาสนาเพิ่งเผยแผ่เข้ามาในจีน อีกทั้งยังเป็นต้นแบบในการประพันธ์คัมภีร์ทางประวัติศาสตร์ที่มีพระภิกษุเป็นศูนย์กลางในการดำเนินเรื่อง มีการแบ่งหมวดหมู่โครงสร้างที่ชัดเจน ยึดตามคุณูปการด้านต่าง ๆ ของพระภิกษุ ถือเป็นการยกย่อง เชิดชู และให้ความสำคัญแก่พระสมณะผู้ยอมเสียสละความสุขทางโลก ออกทำประโยชน์เพื่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย

คัมภีร์เกาเซิงจ้วนยุคเหลียงนี้ จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักวิจัย หรือการศึกษาในอนาคต ที่เป็นตัวช่วยให้เห็นถึงสภาพสังคมทั้งสังคมเมือง และพระพุทธศาสนาในจีนก่อนที่จะปักหลักจนเจริญเฟื่องฟูถึงขีดสุดในสมัยราชวงศ์ถัง อีกทั้งยังทำให้เห็นถึงความขัดแย้งทางแนวคิด

จากการที่ต้องปะทะเข้ากับข้อจำกัดดั้งเดิมของวัฒนธรรมจีน ซึ่งอิทธิพลดังกล่าวมีผลอย่างยิ่งต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมจีนยุคนั้น เหตุการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านคัมภีร์เกาเจิงจ้วนจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญ และมีความน่าเชื่อถือ ที่จะทำให้เห็นภาพของสังคมจีนชัดเจนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

บทความฉบับนี้ศึกษาถึงรายละเอียดเฉพาะประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และโครงสร้างของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียงเท่านั้น แต่ยังคงมีเนื้อหาของคัมภีร์เกาเจิงจ้วนในยุคอื่น ๆ ที่มีรายละเอียดเนื้อหาที่น่าสนใจ และมีคุณประโยชน์ไม่แพ้คัมภีร์เกาเจิงจ้วนยุคเหลียง ดังนั้น หากมีโอกาสในการศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์เกาเจิงจ้วนฉบับต่าง ๆ เพิ่มเติม ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาประวัติศาสตร์และพัฒนาการของพระพุทธศาสนาในจีนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- เมธี พิทักษ์ธรรม, ประภากร พนัสติษฐ์, และวิไลพร สุจริตธรรมกุล. (2566). พระกาศยปะ-มาตังคะ: คำแปลและอรรถาธิบายชีวประวัติในคัมภีร์เถาเจิงจ้วน. วารสารธรรมธรา 16, 36-79.
- วิไลพร สุจริตธรรมกุล. (2564). “พระไตรปิฎกภาษาจีน”. เรื่องเล่าพระไตรปิฎก, 91-123.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้ง,
- วิไลพร สุจริตธรรมกุล และประภากร พนัสติษฐ์. (2565a). การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร. วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ 17(2), 114-131.
- _____. (2565b). ชีวประวัติและคุณูปการของพระธรรมรัตน์ในคัมภีร์เถาเจิงจ้วนแปล: พระภิกษุชาวต่างชาติยุคราชวงศ์ถัง. วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม 11(2), 162-193.
- Guo, P. (郭鵬). (2011). Brief History of Buddhism in China (中國佛教簡史). Beijing: Shehui kexue wenxian chubanshe.
- Ji, Y. (紀贊). (2009). A Study on Huijiao's Biographies of Eminent Monks (慧皎高僧傳研究). Shanghai: Shanghai gu Zhang chubanshe.
- Kieschnick, J. The Eminent Monk: Buddhist Ideals in Medieval Chinese Hagiography. Honolulu: University of Hawai'i Press, 1997.
- Li, F.H. (李富華) and He, M. (何梅). (2003). Research on the Chinese Tripitaka (漢文佛教大藏經研究). Beijing: Zhonghua wenhua chubanshe.
- Maspero, H. (1910). Le songe et l'ambassade de l'empereur Ming, étude critique des sources. Bulletin de l'Ecole Française d'Extrême-Orient, 10, 95–130.
- Taisho Tripitaka Publication Association (Taishō Issaikyō Kankōkai 大正一切經刊行會). (1962). Taishō Revised Tripiṭaka (Taishō Shinshū Daizōkyō 大正新脩大藏經) vol. 50. Tokyo: Taishō Issaikyō Kankōkai.
- Tang, Y.T. (湯用彤). (1938). A History of Buddhism during the Han, Wei, Two Jin, and Northern and Southern Dynasties A History of Buddhism during the Han, Wei, Two Jin, and Northern and Southern Dynasties (漢魏兩晉南北朝佛教史). Reprinted. 2007. Beijing: Peking University Press.
- Tsukamoto, Z.R. (1985). A History of Early Chinese Buddhism: From Its Introduction to the Death of Hui-yuan. Leon Hurvitz, L. (Trans.). Tokyo: Kodansha International.

- Wei, B. (魏斌). (2012). An Shigao's Journey to Jiangnan (安世高的江南行跡). *Wuhan University Journal (Humanity Science)* 65(4), 39-48.
- Wright, A.F. (1954). Biography and Hagiography Hui-Chiao's Lives of Eminent Monks. *Silver Jubilee Volume of the Zunbun-Kagaku-Kenkyusyo*, 383-432.
- Zacchetti, S. (2005). In Praise of the Light: a critical synoptic edition with an annotated translation of chapters 1-3 of **Dharmarakṣa's Guang zan jing 光讚經**, being the earliest Chinese translation of the Larger **Prajñāpāramitā**. Tokyo: The International Research Institute for Advanced Buddhology, Soka University.
- Zhang, G. (張弓). (1997). *Cultural History of Buddhist Temples in the Han and Tang Dynasties (漢唐佛寺文化史)*. Beijing: China Social Science Press.
- Zürcher, E. (1959). *The Buddhist Conquest of China*. Reprint ed. 2007. Leiden: E.J. Brill.